
MOSKOVA BU İŞİN NERESİNDE? (ADEM YAVUZ ARSLAN)

Oya EREN ÖZER

12.04.2009

Barack Obama gitti ama tartışmalar sürüyor. Özellikle de Ermenistan ile yürütülen müzakereler ve Dağlık Karabağ meselesinde. Ankara aslında biraz da şaşkın. Türkiye tarafında ciddi bir tavır değişikliği ya da görüş ayrılığı yokken Azerbaycan'da 'Türkiye bizi satıyor' havası var. Hatta 1920'lere atıf yapan uç örnekler bile var. Azerbaycan'daki yüksek tansiyon Türkiye'de muhalefet tarafından da körüklenince hararetli bir tartışmanın içine düştük. Öncelikle bir konunun altını çizmekte fayda var. Obama'nın gelişi öncesi Amerika'nın etkili gazetelerinden Wall Street Journal'de çıkan 'Türkiye 24 Nisan öncesi sınırları açacak, tarih komisyonu kurulacak' haberi Köşk tarafından yalanlansa da kabul gördü. Özellikle de Azerbaycan tarafında. Oysa Cumhurbaşkanı Gül ile Barack Obama arasında yapılan görüşmelerde Gül muhatabına kapsamlı bir brifing vermişti. Gül Türkiye'nin tezlerini anlattı. Hatta birçok noktada Obama'nın 'ben bunları böyle bilmiyordum' dediği de kulislere yansıdı. Özetle Türkiye'nin tezi 'Tarih komisyonunun kurulması, sınırların açılması ve diplomatik ilişkinin başlaması üçlü bir paket halinde yürütülecek fakat bu paketin hayata geçmesi Karabağ sorunundaki çözüme bağlı.' Bir başka ifadeyle her iki konu birbirine 'paralel süreç'ler. Birinde ilerleme olmadan ötekinde adım atılmayacak. Bu tez hem Cumhurbaşkanı hem de Başbakan tarafından net bir şekilde anlatıldı. Hem Obama'ya hem de Azeri heyetine. Burada bir noktanın da altını çizmek lazım. Türkiye belki de tarihinde olmadığı kadar organize bir dış politika yürütüyor. İkili, hatta üçlü bir yapı var. Cumhurbaşkanı ile başbakan uyumlu. Zaman zaman Dışişleri Bakanı da 'takımın üçüncü oyuncusu' olarak sahnede yer alıyor. 'İyi polis', 'kötü polis' tanımı belki basite indirgemek olur ama uygulanan yöntemin başarılı olduğu kesin. Türk tarafı hem Amerika hem de Ermenistan ile yapılan görüşmeleri en ince ayrıntısına kadar Azeri muhataplarına iletiyor. Fakat kulislere yansıyan ilginç bir nokta da şu: Azeri-Ermeni görüşmelerinden Türkiye haberdar olamıyor ki bu nokta da Ankara'da rahatsızlık oluşturdu. Yani ortada bir tavır değişikliği yokken, Türkiye net bir şekilde 'Türkiye, Karabağ sorununda çözüm olmadan adım atmayacaktır' taahhüdünü vermişken bu gürültü niye çıkıyor? Cumhurbaşkanı Gül'ün Aliyev'i arayarak konu hakkında detaylı bilgi de vermiş olmasına rağmen. Bu konuda ilginç tezlerden birisi de şu: Rusya faktörü. Resmen hiç kimse Rusya'ya dikkat çekmiyor ama diplomasiyi bilen herkes Kafkasya'da Rusya'sız veya Rusya'ya rağmen hiçbir şey olmayacağını bilir. Azerbaycan içerisinde Rus lobisi çok güçlü ve güçlerini giderek de artırıyorlar. Basında, bürokraside etkili bir Rus lobisi var. Gürcistan ile yaşadığı sorundan sonra Ermenistan, Rusya için çok daha fazla önem taşıyor. Bu noktada Rusya'nın Ermeni-Türk yakınlaşmasından rahatsız olduğu da dile getiriliyor. Çünkü Türk sınırı açılan bir Ermenistan, Rusya ekseninden çıkıp AB tarafına geçer ki Rusya buna sıcak bakmayacaktır. Azeri liderin önümüzdeki günlerde Moskova'ya gidiyor olması da bu açıdan önemli. Hatırlanacağı gibi Ermeni liderin, Gül'ü maça daveti de Moskova'da olmuştu. Özetle, Kafkasya'da ilişkiler çok grift ve birden fazla etken var. İkili ilişkilerin bir tarafı Avrupa, bir tarafı da aynı zamanda Amerika. Dolayısıyla enerji hatlarının güvenliğinden süper güçlerin rekabetine kadar onlarca etkenin var olduğu bir düzlemde yüzyıllık sorunlara çözüm aranıyor. Hiç kolay bir süreç olmayacağı kesin.

Kaynak/Source: